

FRAN MILČINSKI

DVANAJST
KRATKOČASNIH
ZGODBIC

Bird Publisher, 2012

O tej e-knjigi

Naslov izvirnika:

Dvanajst kratkočasnih zgodbic
Fran Milčinski

Fran Milčinski, 1924
Copyright © Bird Publisher, 2012

Založba:
Bird Publisher
DP, založništvo, d. o. o.,
Levčeva ulica 13,
1234 Mengeš

E-pošta: info@bird-publisher.com
www.bird-publisher.com

Za založbo: Damjan Plut
Oblikovanje: Grafiza

E-knjiga narejena: decembra 2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-7(0.034.2)

MILČINSKI, Fran, 1867-1932
Dvanajst kratkočasnih zgodbic [Elektronski vir] / Fran Milčinski. - El. knjiga. - Mengeš :
Bird Publisher, 2012

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-519-1 (pdf)
ISBN 978-961-279-520-7 (mobi)
ISBN 978-961-279-521-4 (ePub)

264541184

Avtorske pravice in licence

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.

Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.

Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštujete in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

Vojna legenda	6
I.....	6
II.....	6
III.....	7
IV.....	8
V.....	9
Popotna romantika	10
O Kranjcu, ki mu je smrdel ves svet.....	13
O agah in medvedih, o vžigalich in popovi hčeri, zlasti pa o industriji.....	15
Ako Bog da.....	17
O krških čarovnicah	19
Bekri Mustafa.....	22
Cicvara.....	24
O goseh.....	26
Niko Počivalnik, narodna žrtev	28
Pravniški izlet	31
Raki	34

Vojna legenda

I.

Daleč od šumnega, varljivega sveta v prostrani gorski krajini, kjer se mejita Bosna in Dalmacija, je zadovoljno živel na majhni domačiji kmet Lovro Jović. Imel je – oproščena bodi beseda! – ženo in je imel troje otrok. V staji mu je stalo dvoje govedu in nekaj drobnice. In še mu je bila v veliko pomoč mršava kljusa. Na njenem hrbtu je spravljal vsako drugo sredo v bližnji trg tovor drv. Pol tovara je nasekal v svoji šumi, pol v sosedovi, bogme, grešniki smo vsi!

V trg sta imela s kljuso pet ur hoda; nazaj jih je bilo sedem, ker jima je pot šla navkreber. Drva je prodal, a za izkupiček kupil kave in sladkorja. Ostale skromne potrebščine života so vse pridelali doma. In je nad njim in nad njegovo hišo počival blagor nebes.

Bil je Lovro Jović pobožen človek. Ne, kakor so pobožni v naših krajih, da bi znal in žebal nebroj daljših in krajših molitvic. V oni krajini ni šole, da bi se učili te robe. Do cerkve je bilo dve uri, ondu je gospodaril častni fratar, franjevac z junaškim brkom – kakor črno jagnje mu je visel brk izpod nosa navzdol.

Častni fratar je dušam svojih ovčic dober pastir; pa je bil zanesljiv svetovalec v gospodarskih stvareh tudi, lečnik v vseh boleznih od obsedenosti do srdobolja, in je bil svojim župljanom neustrašen glavar, kadar se je bilo treba zoper volka in hajduka oprijeti puške ali noža. Za učenje molitvic na izust ni v onih krajih prave prilike.

Molitvice – da povemo resnico – ni znal Lovro Jović niti ene.

Ali čemu molitvic, ko se je ves sleherni dan neprestano spominjal ljubega Boga! Vsaka druga beseda mu je bila »Boga mi« in »Boga ti«, »ako Bog da« in »hvala Bogu«. Tako mu je bila vsa govorica nič drugega nego sama dolga molitev, pa naj se je menil – oproščena bodi beseda! – z ženo o deci, naj sta moževala z mršavim konjem o kupčiji, naj je v trgu pazaril z ago za drva ali naj je govoril sam s seboj.

Pokusil je slivo in si dejal:

»Bogme, rakija bo letošnje leto ljuta, ako Bog da. Ali je bo premalo. Bogme, treba bo vzeti sliv za eno kad ali dve pri sosedu – niti zapazil ne bo, hvala Bogu!«

In niso bile te besede pred ljubim Bogom nič slabše zapisane, nego da je izmolil najdaljšo molitvico na izust ali iz knjige, spisane od večče cerkvene roke.

II.

Vnela se je vojna in se je razpasla pošast pa je tudi Lovru Joviću prišel glas: Hajdi, brate, treba v vojake!

Ni se upiral, ni pomišljal; kamor so mu pokazali, je šel – stopil je, kamor so ga porinili, sedel je, kamor so ga posadili. Le včasih se mu je zazdelo, da prav ne ravna z njim, ko ga sujejo in psujejo, ki je človek, ustvarjen po božji podobi. Mislil si je, da ne molijo pravega Boga in ne poznajo prave vere, in se mu je videlo zaslužno delo, da jim ozmerja vero in krst in post. Pa le v mislih. Kajti bil je preprost poljedelec, a vendar zdravega preudarka in ni maral, da karajoč drugega udari samega sebe s preglasno besedo.

Videl je v vojakih mnogo novega, naučil se je čuda koristnih stvari.

Bogme, ali bi znal častni fratar daleč tam v domačem kraju odgovor, če bi strogi cuksfilar za-režal nad njim in ga vprašal na mah: »Koliko delov ima maliherlepetirgevera?«

Boga ti, nekoji niti brojiti ne znajo, kamokoli da odgovore na tako pitanje!

Ali Lovro Jović zna brojiti pa se je tudi naučil:

»Maliherlepetirgevera ima sedem delov, hvala Bogu!«

Cuksfilar je bil uncut in še je vprašal: »Povej mi, brate z dolgimi ušesi, zakaj ima maliherlepe-tirgevera sedem delov, he?«

Pa je vedel moj Lovro Jović tudi temu vprašanju odgovor: »Zato, ako ne bi imela sedem de-lov, ne bi bila cela.«

In to je istina kakor pred Bogom.

Polk se je tedaj mudil na Reki, v bogatem trgovskem mestu ob Jadranu. Menaža je bila bolj pičila in kadar jih je mučil glad, so si pomagali, kako so znali.

III.

Nenadoma pa se je moštvu izboljšala hrana in so ugibali in so uganili: skoro nas poženo na fron-to. In je brez govorjenja in brez sklepanja po goli naravni sili zavladelo geslo: Žuri se, da živiš, dokler živiš!

Tiste dni so se čuda množile tatvine, primerilo se je tudi par ropov. Storilci so bili vsakikrat vojaki – toda vojak je podoben vojaku, poišči si pravega, kar vseh ne moreš zapreti!

I moj Lovro Jović bi se bil rad žuril in živel, ako Bog da, in mu je nanoslo, da mu je v gneči pri stojnici ostalo v rokah jabolko in ga ni mogel plačati zaradi prehude gneče, hvala Bogu! In se je žuril, da živi, in ugriznil v jakolko. Žuril se je, da živi, in je grizljaj pogoltnil – ali ni bil dober. Ugriznil je z druge strani, bogme, tudi z druge strani jabolko tako – naj ga uživa satanas peklen-ski! – E, trgovci na Reki so čudni ljudje: iz mila delajo jabolka in jih lepo pobarvajo rumeno in rdeče, da jih fantje kupujejo dekletom. Ali jed niso dobra. –

Gori visoko nad Reko in nad morjem se dviga beli Trsat. Tam stoji in gleda daleč čez sivo me-sto in sinje morje slovita cerkev čudodelne Matere božje.

Pri tej cerkvi je stal na straži moj Lovro Jović in je bilo vroče kakor v peči.

Pa so ga pobožne misli zvabile noter v mračno in hladno cerkev, da se pokloni čudodelni podobi. Naslikal jo je bil sam apostol Luka in kdo se v stiski s polnim zaupanjem obrne k njej, vsakdo, pravijo, da je uslišan. Tako ne zna slikati danes noben slikar. Cerkev je polna dokazov čudodelne pomoči, razodete na morju in na kopnem. Umetelno sestavljene jadrnice visé z obo-kov, slike na stenah kažejo in pripovedujejo nezaslišane stvari, dragocen nakit iz zlata in srebra, iz žlahtnega kamenja in iz pravih biserov priča o meri sile in o meri pomoči.

Pa se je moj Lovro Jović poklonil čudodelni podobi v sijaju zlata in srebra, v blišču biserov in dragega kamenja in je govoril tako:

»Majčica božja, ako znaš Boga, veruj mi, siromak sem, tužna mi bosanska majka! Ali sem pošten človek, tako ti Boga! Pa sem i tebi vsak čas dajal čast in slavo. Drugi so uncuti, bogme,

tebe psujejo, Majčica božja! Evo mene Lovra Jovića, jaz te ne psujem nikdar, razen ako bi bil pijan, hvala Bogu! Pa kako bom pijan jaz jadni človek, ko nimam ni za luk pare v žepu. Majčica božja, pomози mi! Znaš kaj ti pravim – oni biserni džerdan mi lahko daš z vrata. Lepa si, bogme, i brez džerdana, lepa kakor rdeče jabolko na zeleni grani. Ne misli, da te varam, nego je istina! In tako mi vere, nikomur ne bodem nič povedal. Zakaj ako bi povedal, vsi uncuti bi prišli in tudi hoteli. Pa te uncuti kolnejo in psujejo pijani in trezni. Jaz pa te ne bom niti pijan, ako Bog da.«

Take molitve še ni bila čula cerkev trsatska. In ni bilo tačas druge žive duše v cerkvi.

IV.

Še isti dan so ga imeli, prijeli so ga, ko je pri zlatarju na Corsu prodajal biserno ogrlje s čudodelne podobe na Trsatu.

Vojaška patrolja ga je gnala v zapore; bili so zelo ogorčeni in so ga suvali s puškinimi kopiti; »Budalo bosansko, da gre in na Corsu prodaja dragoceni džerdan!«

Še bolj je bil ogorčen vojaški sodnik, ko mu je moj Lovro Jović razlagal stvar. »Znaš, gospodine poglaviti, lahko mi veruješ, da džerdan nisem ukral,« – in se je zaklel, naj pri tej priči oslepi in onemi, strela ga naj ubije in zemlja požre, če je laž njegova beseda. Nego mu je džerdan podarila milost Majke božje. Siromak je in se ji je poklonil pa se ga je usmilila. S svojima lastnima svetima rokama si je odpela in snela džerdan z belega vratu in mu ga dala: »Evo, brate! V dobrem zdravju da mi ga uživaš! Uncut oni, kateri bi ti ga zavidal!« In se je zaklel: na veliki petek naj je meso rodnega sina, ako ni vse to res. In to je najhujša kletev, kar jih zmoro ponosna Bosna.

Vojaški sodnik ni bil naše vere, njegovemu nosu ni dišal bosenski človek, ljutila ga je opravičba jadnega Lovra. Ali ni mogel drugače in je nenavadni dogodek sporočil generalu.

General pa je bil stara poštena grča, vojaki so mu bili kakor deca in poznal je in čislal vojake iz Bosne. Poslušal je sodnika pa je mežiknil z desnim očesom – tako je imel navado – in je dejal:

»Mladi prijatelj, stvar ni tako preprosta, kakor mislite. Mož se zagovarja s čudežem. Čudeži spadajo v resor svete cerkve. Treba da slišimo, kaj poreče Prezvzišenost.« Ljubil pa ni Prezvzišenosti, ker je sumil, da Prezvzišenost pošilja na Dunaj tajna poročila.

Sešla sta se in general je Prezvzišenemu razložil izredni dogodek. Prezvzišeni se je ljudomilo smehljal in je mižal – zoprno mu je bilo gledati generalsko mežikanje z desnim očesom.

Pa ko je general končal, se je Prezvzišenost zamaknila v sklenjene prste svojih belih rok in je izjavila počasi in s preudarkom: Po naukih svete cerkve da so se čudeži godili in ni ovire, da se še gode. Objektivno da tedaj ni nemogoče, kar pripoveduje mož. Vendar ni običajno in je zato komaj verjetno, da bi Mati božja na tak neposreden in tako rekoč v imovino cerkve posegajoč način izkazala svojo milost. Materi božji da je na razpolago dovolj drugih, korektnjših potov: dobitek v loteriji, nenadna dediščina ...

»Prezvzišenost,« ga je prekinil general, »pa če mož ne stavi v loterijo in če nima bogatih soročnikov – kako naj zadene, kako naj deduje?«

»Pri Bogu ni nič nemogoče!« je dejala Prezvzišenost s povzdignjenim glasom.

V.

General je ukazal, da se džerdan vrne cerkvi in Lovro Jović s prvim transportom pošlje na fronto: če mu bo tudi tam Majka božja enako mila, dobro zanj!

V dnevnem povelju pa je dal razglasiti moštvo: Pod najstrožjo kaznijo je moštvo prepovedano in naj se nikar ne predrzne, da bi prosilo Mater božjo trsatsko za katerokoli dragocenost, ki jih ima na sebi. Niti ne sme pod najstrožjo kaznijo moštvo sprejeti takega darila, pa da bi mu ga ponujala Mati božja trsatska i sama od sebe in brez prošnje. Kajti Mati božja trsatska, po merodajni izjavi Njegove Prevzvišenosti, sploh nima pravice podarjati onih dragocenosti, ker niso njena last, ampak so last cerkve.